

Forfatter: Bergsøe, Vilhelm

Titel: Runevældsmarken

Citation: Bergsøe, Vilhelm: "Runevældsmarken", i Bergsøe, Vilhelm: *Poetiske Skrifter, 1-7 - Bind V*, 1905-, s. 343. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-berg05tom-shoot-workid57578/facsimile.pdf> (tilgået 24. april 2024)

Anvendt udgave: Poetiske Skrifter, 1-7 - Bind V

Runevældsmarken.

Hvor var det dog et fladt, bart, øde og kedsommeligt Stykke af et Overdrev den samme Runevældsmark, som vi nu skal tale om! Fint stappet Græs med Gaaseurter, indhegnet af lange, raadne Risgærder, slagne efter en Lincal, og med Fløjmand af kappede Pile, der i stum Fortvivelse fremviste deres amputerede Arme, som sorgfulde Invalider uden Minde om nogen Stordaad. Side Agerrender, ypperlige Gemmesteder for Iyssky Skrubtusser og forvildede Snegle, mosbegroede Strandsten, der i vild Uorden havde søgt Tilflugt paa den lidt højere Del af Marken, og et lille, slimet Væld, der med en okkergul Stribe forkyndte sig som Kilde — det var den Plet, som havde faaet Navn af Runevældsmarken, og som ikke ejede nogen anden Poesi end den, der laa i Navnet. Dog jo — vi vil ikke fordøje det — Runevældsmarken gik paa sin uindhegnede Side ned til Havet — men hvilket Hav? Tangfyldt, mudret, sortebrunt af Pladder og Dynd, gyngende noget, man paa Falster kalder Bølger, ind mod noget, som ingen vilde falde paa at kalde Kyst; thi det var umuligt at sige, hvor det ene begyndte og hvor det andet holdt op. Men lugte gjorde det, og Vinden førte Lugten ind over Land, blandede den

sammen med den døde Tørverøg fra Vaalse Huse, vævede den ind i den klamme Taage, de drivende Skyer, og jog den saa op under de dryppende Pile, der græd over Grøfternes skimlede Vande. Saaledes var vort første Indtryk af Runevældsmarken, og havde nogen dengang sagt, at vi skulde gøre den til Genstand for en digterisk Fremstilling, vilde vi have tilbudt ham hele Æren og det dobbelte Forfatterhonorar for at overtage Arbejdet.

Men saaledes havde denne Plet heller ikke altid set ud. For Aartusinder tilbage var den et Led i det store Skovbælte, som dengang dækkede Øen Falster med en eneste uigennemtrængelig Urskog. Mægtige Ege strakte deres seneknudrede Arme op over et myldrende Virvar af Birke, El og Hasler. Hyld og Tjørn tætnede for Vinden, og det hele vævedes af Vedhændens grønne Rendegarn sammen til ét grønt, duftende Tæppe, som kun den stærke Vildbasse eller den behændige Ræv formaaede at trænge igennem.

Under en halvt udgaaet Eg, imod hvilken vore „Kæmpe-Ege“ er vantrevne Dværge, saa' man en Dynges svære Strandsten raat sammenhobede til et Slags Alter, og herfra løb en trang Sti ud imod Havet, som glimtede fjernt i Maaneskinnet. Stien var næsten overgroet af Tjørn og Brombær; vindfældede Stammer strakte sig hist og her hen over den, Alteret var dækket af Mos, og lænede sig, halvt sammensunkent, op imod den mægtige Stamme, fra hvis Bul et raat udskaar, blodbestroget Træbillede grinede i Maaneglansen. Alteret saa' ud til ikke at være besøgt i umindelige Tider, og dog maatte det være kendt; thi en kæmpestærk Viking med lueforyldt Hjælm paa Hovedet og et tungt, tvæegget Sværd i Haanden, banede sig ilsomt Vej hen imod det, af og til gennemhuggende de sejge Tjørne, som var de Tisler, der stod ham i Vejen. Han fulgtes

af to mindre Mænd i grove, graa Kitler og med Skindhuer paa de ludende Hoveder. Den ene bar en Spade, den anden et tungt Metalkar; men naar Sværdet hvinede foran dem, rystede deres Knæ, og deres blege Ansigter legnede sig endnu blegere i Maanelyset. Ved Alteret stod den høje Viking stille, slog den rige Zobelskinds-kappe til Side og pegede med Sværdodden paa de sammensunkne Stene. Den ene af Trællene nærmede sig, stødte Spaden i Jorden, og snart gabede et mørkt Hul, stort nok til at den anden kunde sætte Karret derned. Begge i Forening væltede nu Sten paa Sten, indtil hvert Spor var udjævnet, og saa' derpaa frygtsomme op imod deres Herre, som ventede de hans videre Befalinger. Det var deres sidste Blik. Sværdet lynede gennem Luften, det hylede som en Stormvind, og med kløvede Hoveder tumlede de tvende Trælle hen over Alieret, som farvedes af en lunken, purpurrod Blodstrøm. Den høje Viking stod et Øjeblik stille, indtil de sidste Krampetrækninger havde tabt sig. Saa huggede han en Kvist af Egen, dyppede den i Blodet og bestrøg Gudbilledet dermed. „Jeg vier dig disse Okser, Thor!“ sagde han og toede sig i et lille Væld, som randt ved Alterets Fod. Derpaa vendte han sig om, stirrede ud mod et Skib, der gængede ikke langt fra Kysten, og forsvandt saa atter ad samme Vej, som han var kommen.

Var det denne Bloddaad, som havde kastet Forbandelsen ud over Runevældsmarken? Det er ikke rimeligt. Den Slags Begivenheder var for almindelige i en Tid, hvor man manglede Tyendeloven, og hvor Lasalle ikke havde udgivet sine samlede Skrifter. Men en Forbandelse hvilede der alligevel over denne blodbesudtede Plet, over disse mosgroede Strandsten, over dette langsomt rindende, slimede Væld, og over det filtrede Græs, der stod i Totter og Tuer. Runevældsmarken lod sig ikke opdyrke! Som den havde

ligget i Aarhundreder, saaledes laa den endnu, sid, sur, stenet og forgroet; thi Rasmus Jørgensen, som havde den i Fæste, var alt for god en Bonde til at han skulde sætte sig ud' over sin Stands Traditioner. Han vidste fra Fædrenes Tid meget vel, at den Time, han satte Plov i Jorden paa Runevældsmarken, maatte han gaa fra Gaarden, ligesom den Dag, hvor „Runevældet blødte“, det vil sige løb med rødt, var Rasmus Jørgensens sidste. Saaledes var det gaaet hans Oldefader, og Rasmus kendte intet til den berømte Sætning „l'histoire ne se répète pas“.

For denne Hædersmand, som for alle andre i Danmark, var Vaaren 1835 kommen usædvanlig tidligt. Skønt først i Marts havde Haslen allerede sat Bakler, Lærken og Bogfinken var komne, og i Rasmus Jørgensens Have stod der fuldt op af Vintergækker, Krokus og Hyacinter; thi Konen var meget for Blomster, og havde ovre hos Præstens hentet mangen en Stikling, som det ikke var sædvanligt at se i Bønderhaver. Folkene i Byen mente derfor, at hun var storagtig. Det var hun dog ikke og havde heller ingen Grund dertil; thi vel havde Rasmus omtrent været den mest holdne Mand i Sognet, men det var længe siden. Aar for Aar var det gaaet saa smaat tilbage for ham. Misvækst, Kreatursygdom og en vis stædig Sejghed mod at rette sig efter det nyere Landbrugs Fordringer havde gjort hans Pung fra slap til slunken og øget Gældsposterne i hans Regnskabsbog saaledes, at de var nær ved at løbe over paa Indtægtssiden. Men Hyacinterne, røde, hvide og blaa knejste dog lige kækt i Haven. Stærerne kvidrede lige fornøjeligt i de høje Sølvpopler, som bredte deres Kroner vidt hen over Gaardens svajryggede Mønning, og vi kan ikke se, at der var noget storagtigt i det — Fuglesang og Blomsterduft kommer ikke til Hove.

Men var Bedene foran de blankt polerede Vinduer vel holdte, saa gjaldt dette ikke, naar man gennem den lave Port kom ind i det firkanterede Gaardsrum og saa' sig lidt om. Faa Sølvpopler havde saa høje og bredt udbugede Kroner som de to, der i Sommertiden skyggede over de grønne Træbænke uden for Døren, men hermed var ogsaa Skønheden forbi. Møddingen laa sivende i et Hjørne af Gaarden og sendte sit bedste Indhold som en brun Strøm ud gennem Porten. Taget paa Laden var overgroet med Mos og fuldt af Rottegange, Plove og Harver laa urensede henslængte paa de urimeligste Steder, og hvad Længerne angik, saa syntes de at have stor Lyst til at gaa fra hverandre, i det mindste skrævede de godt ud derefter.

Inde i Storstuen sad tre Personer, hver beskæftiget paa sin Vis. Den ene var Manden selv, den velmeriterede Rasmus Jørgensen. Han var et udtrykt Billede paa vor gamle Bondestand; svær, firskaaren og med en Ryg, der foruden de fordums gode Dage godt kunde bære to Tønder Hvede. Hans Haar var kæmmet glat ned og skjulte derved saa temmelig en Pande, der syntes at være sunken noget indad ved den idelige Brug af Haanden som Stiver. Hans blaagraa Øjne kom sjældent rigtigt op under de graa, buskede Øjenbryn, men naar de gjorde det, syntes de mere at antyde Forundring end Forstand. Det øvrige Ansigt hvilede i en vis sløv Fredsomlighed og beskæftigede sig for Øjeblikket med at ryge Tobak og drikke Øl.

For den anden Ende af Bordet sad en ung Bondekarl i blaastribet Nattrøje. Han havde et rask, aabent Ansigt, og som han der sad med den ene Haand begravet i sit lyse, krøllede Haar, og med den anden beskæftiget med at vende Bladene i et stærkt opfløst og forkrøllet Regnskab, saa han mere kløgtig ud end de fleste af hans Standsfæller. Af og til

sendte han Faderen et Blik; men naar han da mødte dennes sløve, ligegyldige Ansigt, der sugende hang ved Øttuden, tog han Øjnene til sig igen med et Udtryk, som ikke var langt fra Ærgrelse, og regnede saa dobbelt ivrig efter.

Den tredje i Stuen var Konen med Blomsterne. Der var ikke det mindste storagtigt ved hende; tværtimod havde hun et mildt, godmodigt Ansigt, og man kunde se, at meget hos Sønnen var arvet fra hende. Hun sad og spandt med en tilsyneladende rolig Mine henne ved det Vindue, der vendte ud til Haven, men af og til sendte hun Sønnen et ængsteligt Blik og sukkede dybt.

„Naa, hvad bliver det saa til, Jørgen?“ spurgte endelig Faderen, idet han smækkede Sølvsbeslaget paa sin Merskumspibe op og bankede Asken ned under Bordet for at stoppe sig en ny.

Jørgen regnede ivrigt videre, men svarede ikke.

„Hører du ikke, jeg spørger?“ sagde Faderen og rev en Svovlstik af tværs over Bordet. „Hvor meget bliver der tilovers?“

„Tilovers!“ svarede Jørgen og saa' paa Faderen med en umiskendelig Forbavselse.

Denne satte en brændende Svovlstik til Pibebeholdet, tog et Par vældige Drag og sagde: „Ja, jeg har nu ikke haft fat i det Krammeri saa længe; men jeg kunde nok have Lyst til Jens Peersens den brune Plag.“

„Den bliver dig vist for dyr!“ svarede Jørgen og lagde Pennen fra sig.

Faderen stirrede forbavset paa ham og spurgte: „Hvad mener du med det?“

„Vil du vide det?“ spurgte Jørgen og rejste sig.

Der var noget saa afgørende i Maaden, hvorpaa dette blev sagt, at Faderen slap Ølkruset og spurgte: „Det gaar kanske lige op, Jørgen?“

„Nej, det gør det ikke,“ sagde denne og satte en Streg under Summen.

„Hvor meget skylder jeg da, Jørgen?“ spurgte den tykke Gaardmand med Piben i den ene Mundvig.

„Seks Hundrede Rigsdaler i Afgift, fem Hundrede i Prioriteter og to Hundrede til Købmanden; det gør i alt tretten Hundrede Rigsdaler.“

„Tretten — Hundrede — Rigsdaler!“ raabte den svære Bondemand og tabte Piben ned paa Gulvet.

„Det kan nu aldrig have sin Rigtighed, Jørgen!“

„Saa regn selv efter!“ sagde denne og skød Papirerne over til ham.

Faderen stirrede paa det lange Regnskab med en sløv, aandsfraværende Mine. Hans fede Ansigt blev blegere og blegere, og da han endelig naaede Slutningssummen, spillede han Øjnene højt op, borede Haanden ind mod Panden og stønnede: „Saa maa jeg gaa fra Gaarden, Jørgen!“

„Du maa hellere sige, at det er Gaarden, som gaar fra dig,“ svarede Sønnen.

„Jørgen!“ hviskede Moderen bønligt.

„Nej, nu vil jeg engang sige min Mening om den hele Redelighed,“ sagde Jørgen bestemt, „og den er, at saaledes maatte det engang komme. Tager man altid Gryn af den samme Pose, bliver den engang tom, og lader man Jorden skøtte sig selv, faar man kun Tisler til Tak. Her er jo hverken lagt Møg eller Mergel paa Marken i den Tid, jeg kan huske.“

„Ikke det?“ sagde Faderen og saa' sløvt paa ham.

„Nej, ikke saa det kan balle noget,“ fortsatte Jørgen. „Intet Under derfor, at vi har haft Uaar, naar de andre satte lige saa mange Hæs, som vi tog Læs i vor Lade.“

„Ja, du kunde vel have gjort det bedre?“ snævrede Faderen. „Munden faar du i det mindste altid fuld.“

„Ja, men ikke af Mad,“ sagde Jørgen og saa sikkert paa Faderen. „Du har altid behandlet mig som Dreng og glemt, at jeg blev et Aar større for hvert, Gaarden blev mindre. Jeg har set alt dette længe før du og skulde vel have vogtet mig for at have varet Gaarden for min Søn, saaledes som du har gjort det for mig.“

„Hvorfor har du ikke varet mig før?“ sagde Faderen med en Stemme, der næsten var grædefærdig.

„Varet dig før?“ gentog Jørgen med haard Klang i sin Stemme. „Har du ikke ladet mig arbejde som Karl, skønt jeg var Sønnen i Huset? Har jeg nogen Sinde set dine Regnskaber før i Gaar, da Stævningen kom fra Herredsfogden? I Tide varet, er meget sparet,“ siger et gammelt Ord; men det har du nægtet dig.“

Rasmus syntes at føle sig truffen; thi han støttede Panden mod begge sine Hænder, stirrede atter sløvt paa Regnskaberne og udbød i en ynkelig Tone: „Kan du ikke give mig Raad, Jørgen?“

„Jo, det kunde jeg nok,“ svarede Sønnen, „var du blot lige saa rap til at følge dem. Min Mening er, at vil du slippe for at gaa fra Gaarden, saa maa du gøre alt for at faa det meste ud af den. Den er i Ustand — det véd du selv — og meget kunde der gøres for at give den et bedre Syn.“

„Ja, jeg kan da ikke bygge Gaarden om, jeg,“ sagde Rasmus og kløede sig i Hovedet.

„Nej, men meget kunde dyrkes op og sættes i bedre Stand, saa at det ikke ligger til Skræmsel for Naboerne,“ fortsatte Jørgen. „Nu har Runevældsmarken ligget brak, saa længe jeg kan huske. Lad os pløje den op, saa faar vi i det mindste at se, hvad Jord der er.“

„Nej, før skal jeg gaa fra Gaarden uden det,“ sagde Rasmus med en usædvanlig Bestemthed. „Den

har nu ligget brak, saa længe nogen i Sognet kan huske. Hverken min Fader eller min Farfader har sat Plov i Jorden dér, saa gør jeg det heller ikke.“

„Og hvorfor ikke?“ spurgte Jørgen i en noget haanlig Tone.

„Det véd du saa godt som jeg,“ svarede Faderen og klæde sig betænkeligt i Hovedet.

„Det er et gammelt Ord, at den, som rører ved Runevældsmarken, kommer fra Gaarden med det samme.“

„Ja, da har du mit Ord for, at du kommer fra Gaarden, hvad enten du rører den eller ikke,“ svarede Jørgen. „Hvorfor skal det Stykke Jord ligge til Unytte?“

„Ja, det véd jeg ikke,“ sagde Rasmus tvært; „men saadan har det nu ligget i min Faders og Farfaders Tid, og saaledes faar det ogsaa ligge i min.“

Jørgen fo'r op fra Bordet, saa han væltede Ølkanden. Han havde haarde Ord paa Læberne; men da hans Blik i det samme faldt paa Moderen, rejste han Kanden op, satte den haardt i Bordet og røg saa ud ad Døren, saa det klirrede i Vinduerne.

Konen brast i Graad. Faderen vendte sig halvt og saa' ud ad Vinduet efter ham. Saa støttede han igen sit Hoved paa Hænderne, stirrede paa Regnskaberne og udbød fortvivlet: „Tretten Hundrede Rigsdaler! Hvad skal det blive til?“

Der blev en Dødsstilhed i Stuen. Konen tørrede sine Øjne og saa' stille hen for sig. Manden lagde begge Armene paa Bordet og skjulte Ansigtet i dem — vidste man ikke bedre, skulde man tro, han sov. Da klang der ude i Gaarden nogle sære, skratende Toner, som det ikke var let at blive klog paa; thi de lød snart som en Kats Mjaven, snart som Stærenes Kvidren og endte saa i nogle hæse, ubestemmelige Toner, ikke ulig en Krage, naar den

skræmmes op. Til disse kom en snøvlede Sang, der lød som om Hanen og Audrikken var oppe at slaas.

„Det er Fjollelars!“ udbød Konen med et Udtryk af Skræk og satte Rokken fra sig. „Han kommer altid, hvor der er Ulykke i Gaarde.“

Rasmus hævede sløvt Hovedet i Vejret, men fik det ualmindeligt hurtigt til sig igen. Thi idet han drejede sig mod Vinduet, saa' han et blegt, udtæret Ansigt lægge sig næsten lige paa Ruden, medens en Violinbue hamrede løs paa Glasset, saa det var nær ved at springe.

„Han faar vel komme ind?“ sagde Konen. „Han bliver ond, lader man ham ude.“

„Vi har ikke Raad til at give Øl og Sulemad nu,“ svarede Rasmus.

„Naa, endnu har vi da ikke rømmet Gaarden,“ sagde Konen. „Han kunde sætte ondt for os, jøg vi ham af Gaarde.“

„Jeg véd somme Tider ikke, om han er losset eller klog,“ bemærkede Rasmus.

„Jeg lider ham ej,“ sagde Konen; „han ser ud, som stod han i Ledtog med den Onde.“

„Ja, ofte véd han mere end andre,“ sagde Rasmus. „Naar han er klarsynet, ser han tidt mere end baade Præsten og Birkedommeren tilsammen. Hør, hvor han tager paa Vej! Jeg faar vel lukke ham ind, Inger?“

Han rejste sig besværligt op, skubbede sig frem mellem Bordet og Bænken og fik Klínken lettel fra Yderdøren. Han havde næppe faaet Plads paa Bænken igen, før en højst ejendommelig Skikkelse dukkede ind ad den lave Stuedør og tog Plads midt paa Gulvet. Det var en rundrygget, sammenskrumpen, halvvisse Mandsling af aldeles ubestemmelig Alder; thi det gulhvide Haar, der i pjuskede Tjavers stak frem under en rødbrun, lavpullet Hat, hvori

der sad en Halmvisk som paa bidske Heste, kunde lige saa godt tilhøre en sytten Aars Dreng som en Olding. Han havde rigtignok indfaldne Kinder, men klare og fremstaaende Øjne, som var i en uafiladelig Bevægelse paa tværs over Næsen, der lignede en Pegepind. Mangelen af Tænder erstattedes af et Par fyldige Læber, og skønt Hænderne var magre og ruukne, var der et Liv og et Spil i hver af hans Bevægelser, der næsten havde noget ubeagtigt ved sig. Nu satte han Violinen op under den skindmagre Hals, klemte til med den fremstaaende Hage, trampede Takten med den højre Fod og begyndte saa af al Magt et mærkeligt Solonummer, idet han vekselvis vendte sig nikkende, snart mod Rasmus, snart mod Inger, og undertiden tog et langt Strøg paa Violinen, ledsaget af nogle hurtige Triller, under hvilke han bukkede dybt til højre og til venstre, som takkede han for et, kun for ham hørligt Bifald.

Rasmus syntes imidlertid at have hørt denne Musik før; thi medens Inger satte Brændevin og en Bid Brød paa Bordet, drejede han sig halvt om til Musikeren og spurgte mut: „Hvad godt nyt, Lars?“

„Kvinten er sprungen paa min Fiol,“ svarede denne. „I har vel et Par Skilling til en ny?“

Inger blinkede til sin Mand; men denne sagde tvært: „Gid Fanden havde jer Fiol, Lars!“

„Tak!“ sagde Spillemanden og drak sig en Snaps. „Saa er det vel sandt, hvad man siger om jer i Byen?“

„Hvad siger man dér?“ spurgte Rasmus.

„Man siger, at I er bleven for tyk,“ sagde Lars, „til at Gaarden kan holde jer.“

„Er det alt det godt nyt, du véd?“ spurgte den svære Bonde og rejste sig, kobberrød i Ansigtet.

Lars snappede behændigt Smørrebrødet og stak

det i sin Pose; saa sagde han: „Véd I, hvor der nu rinder Vand, Rasmus?“

„Ja, i dit skabede Hoved, din visnæsede Knægt!“ raabte den vrede Gaardmand og slog i Bordet.

„Hi, hi, hi!“ grinte Lars med en uhyggelig Latter. „Det kunde jo nok være; for vittigt har det altid været. Nej, det er Vand paa jer Mølle, Rasmus. Jeg kan fortælle jer en Hemmelighed.“

„Hvad mener du dermed?“ spurgte Rasmus.

„Ja, naar I ikke vil fortælle den til nogen, saa kommer den ikke ud,“ bemærkede Lars; „men ellers er det kun den, at nu bløder Runevældet.“

En dødelig Bleghed gik hen over den svære Gaardmands Ansigt. Han satte sig ganske spagfærdig ned, stirrede med vidtopspilede Øjne paa Lars og spurgte med lav Stemme: „Er du vis paa det, Lars?“

„I kan jo selv se ad,“ sagde denne med et uhyggeligt Grin. „Maaske har nogen badet sin Næse i Hullet; men rødt var det, dengang jeg gik der forbi. I véd jo nok, hvad det betyder?“

„Nej,“ sagde Rasmus med en Betoning, som tydelig tilkendegav det modsatte.

„Ja, naar I ikke véd det, saa dør I ikke af Skræk,“ sagde Lars og rejste sig. „Nu skal jeg spille jer et Stykke til Tak for Kvinten.“

Han støttede atter Violinen mod sin runkne Hals, skævede til Gaardmanden og gav sig til at stryge en March; men næppe havde Rasmus hørt de første Toner af denne højtidelige Musik, før han væltede Bordet over imod Spillemanden og gjorde et mislykket Forsøg paa at sætte over det. Lars var derimod hurtigere til Bens; thi han var med ét Spring ude af Døren og forsvandt gennem Porten med en skingrende Latter.

„Jøsses, Kors!“ sagde Inger, medens hun samlede de spredte Skaar. „Det var jo den, han spiller til Lig.“

Rasmus svarede ikke. Han tog sin Hat, og lod Bordet ligge, hvor det laa. Saa gik han gennem Gaarden og ud ad Porten paa en Maade, som de, der kendte noget til hans sædvanlige Gang, vilde kalde for Hastværk.

Uden for Porten stod han stille og tog Vejret dybt. Der var i Foraarsfuglenes lystige Kvidren, i den friske Vaarvind, der strøg over Markerne, i det spirende Liv, der myldrede frem rundt omkring ham, noget, som fyldte ham med en kvælende Fornemmelse. Han løsnede sin Halsklud og trykkede Hatten fastere paa Hovedet, thi det blæste skarpt. Saa sparkede han til en stor Sten, saa den røg ned i Grøften, og gik saa med sindige Skridt ned ad Runevældsmarken til. Her stod han atter stille og saa' ud for sig. Foran ham laa den stenede Mark. Grønsværet havde allerede taget Tone, og hist og her pippede en enkelt Tusindfryd frem som Forkynder af det tidlige Foraar. I Midten højnede Marken sig svagt. Nogle enkelte, større Sten laa der, og paa en af disse sad en Ravn, som lettede med et hæst Skrig, idet Rasmus lukkede Ledet op. Han blev endnu blegere derved, lagde Hænderne paa Ryggen, og gik saa med meget langsomme Skridt hen imod Stenene. Da han naaede den største, satte han sig paa den med et Udtryk, som var han dødtæt. Saa stirrede han ned foran sig, og ganske rigtig: lige ved hans Fødder var der et Hul i Jorden, og ud af det sivede noget slimet, rødbrunt Vand — det saa' næsten ud som levret Blod. Rasmus sad meget længe og stirrede paa det. Til sidst rejste han sig op, stemmede Skulderen mod den Sten, hvorpaa han havde siddet og rullede den med Kæmpekræfter ned i Hullet. Da han havde gjort det, gik han hjem, langt hurtigere end han var kommen.

Inger kendte ham næppe igen, da han traadte

ind. Det var, som var der gaaet Aar over hans Ansigt, og der var en underlig Uro i det, da han spurgte, om Jørgen var kommen hjem. Der skulde sendes Bud efter ham — straks, lige straks. Saa gik han ud i Stalden, saa' paa sine Heste, klappede dem, lagde sit Hoved paa Halsen af Følhoppen og græd. Inger kom og sagde, at hun havde sendt Drengen efter Jørgen; men han vendte Hovedet til den anden Side og lod, som om han syslede med Spiltovet.

„Du skal ikke bryde dig om det, Rasmus!“ sagde Inger og førte Forklædet til Øjnene.

„Jeg griner a'et,“ sagde Rasmus. „Nu vil jeg ud og pløje.“

Hun hjalp ham med Hestene, søgte selv den bedste Plov ud, og nu gik det ned imod Runevældsmarken. Det gik ikke synderlig hurtigt, og der var saaledes god Tid for Naboerne til at undre sig over, at den tykke Rasmus Jørgensen havde faaet fat paa Ploven — det havde han ikke haft i mange Aar. Men endnu mere steg Forbavselsen, da man saa', at han styrede ind ad Ledet til Runevældsmarken og satte Ploven i Jorden dér. Han havde næppe trukket den første Fure, før nysgerrige Ansigter kiggede ind over de raadne Hege, stirrede paa Rasmus og spurgte hverandre, hvad det skulde betyde. De fleste mente, at det aldrig kunde hænge rigtig sammen. Rasmus maatte være gaaet fra Forstanden; han kunde jo lige saa godt pløje Kirkegaarden op som Runevældsmarken. Da man imidlertid saa', at han ganske jævnt og sindigt trak den ene Plovfure efter den anden, og at Jorden saa' ud som al anden Jord, hørte man op at stirre paa ham og gik hjem for at fortælle den mærkelige Begivenhed. For Rasmus havde imidlertid Tilskuerne været noget, der holdt ham oppe; saa længe de stod dér, var der ingen, der skulde se, at han gav sig. Nu derimod, da den

sidste Dreng var forsvunden bag Pilene, stod han stille, tørrede Sveden af sit Ansigt og udbød: „Herre Gud! Hvad skal det blive til!“ Derpaa skævede han tværs over Marken hen imod Hullet, lagde saa atter Tømmen om Halsen og sagde: „Hyp! Jeg griner alligevel a'et!“ — men den Fure blev skæv. Alt som han nærmede sig Hullet, blev hans Miner mere og mere betænkkelige, og flere Gange saa' han op mod Gaarden, som havde han mest Lyst til at vende hjem. Endelig tog han Mod til sig, svingede Ploven rundt og satte den an til den Fure, som vilde gaa lige gennem Draget, dér, hvor Raven havde siddet. Det gik langsomt. Hestene trak tungt, og Rasmus stønnede næsten lige saa meget som de. Endelig naaede han Stenen. Her var det, som om Ploven pludseligt sank i, og da Hestene just trak haardt til, littedes Stenen i Vejret, rullede længere ned, og i det samme brast Langjærnet.

„Tænkte jeg det ikke nok!“ mumlede Rasmus, væltede Ploven om og spændte Hestene fra. Just som han var i Færd dermed, hørte han nogen fløjte bag ved sig. Det var Jørgen, som kom med en ny Plov og friske Heste. „Nu kan du tage Resten, bitte Jørgen!“ sagde Rasmus.

Jørgen saa' paa den gamle med et forundret Blik. Ogsaa ham var det paafaldende, hvor forandret Faderen saa' ud; men endnu mere undrede han sig over den Blødhed, der var kommen i hans Stemme — saaledes havde han ikke talt til ham i mange Aar. Han rakte Haanden ud og spurgte: „Er du syg, Fader?“

„Nej,“ sagde Rasmus, „men ret længe gør jeg det vel ikke. Naar jeg saa ligger i min Grav, skal du huske, at jeg tog mod Raad, var det end for silde.“

„Fader!“ sagde Jørgen og greb hans Haand.

„Det er en snavs Redelighed, jeg har faaet paa

det," sagde den gamle med lavere Stemme, „og mest kommer det vel til at gaa ud over dig. Kan du glemme mig det?"

„Det tænker jeg nok," svarede Jørgen. „Jeg var oppe hos Jens Peersen i Fjellerup; han hjælper os maaske til de Penge."

„Ja, nu faar du styre for det, som du kan," sagde Faderen. „Fra i Dag er Gaarden din; du havde faaet den, hvordan saa Tiderne havde været."

Jørgen saa' paa ham, som vilde han ikke tro sine egne Øren; men Rasmus trykkede endnu en Gang hans Haand og sagde: „Er vi saa forligte, Jørgen?"

„Ja, det er vi," svarede Sønnen, „og Haabet behøver vi da ikke at slippe for det."

„Nej," sagde Rasmus; „men haaber du paa Jens Peersen, bliver der nok ikke meget tilovers. Du kan før pløje Pengene op af Jorden end ud af ham."

„Ja, saa vil jeg forsøge det," sagde Jørgen og nikkede til Faderen, der langsomt drev Hestene hjem.

Ved Solnedgang var Runevældsmarken halvt afpløjet, og Sognefolkene havde nu mere at forundre sig over end nogen Sinde før. Jørgen kom ført sent hjem; han var træt af Arbejdet og satte sig til at spise uden at mæle et Ord. Rasmus sagde heller ikke noget, og saaledes gik Maaltidet i dyb Tavshed. Endelig, lige som Inger tog Dugen af Bordet, spurgte Rasmus: „Blev du færdig, Jørgen?"

„Nej," svarede denne og stirrede stift hen for sig. „Er der hændt noget?" spurgte Inger. „Du ser saa simpel ud."

„Gør jeg?" spurgte Jørgen og gik til Vinduet.

Rasmus saa' paa ham med et forfærdet Blik, og Inger sagde: „Der er hændt noget, Jørgen!"

„Ja, det er der ogsaa," sagde han og trommede

paa Ruden. „Jeg tabte min Foldekniv i Hullet paa Runevældsmarken.“

„Var det det hele?“ frittiede Inger.

„Nej,“ sagde Jørgen og vendte sig om. „Da jeg bukkede mig for at søge den op, skred Jorden under mig, og da var det, som hørte jeg Laaget af en Kiste aabne sig dernede.“

„Jøsses!“ skreg Inger og stirrede paa Rasmus, der sad saa bleg som et Lig. „Hvad gjorde du saa?“

„Jeg blev ræd,“ sagde Jørgen, „og skyndte mig hjem, det bedste jeg kunde. Der er dog noget galt ved det Hul, ligegodt.“

Rasmus havde rejst sig. Benene rystede under hans svære Skikkelse, og det var kun ved Hjælp af Bordet, at han naaede frem midt i Stuen. Her tog han sin Kasket fra Sengestolpen, men Inger spurgte: „Hvor vil du hen, Rasmus?“

„Ud!“ slønnede Gaardmanden og støttede sig til Bordet.

„Det er Utid at gaa nu,“ sagde Inger. „Hvad vil du ude?“

„Lod du Ploven staa?“ spurgte Rasmus med en Beloning, som viste, at hans Tanker var langt borte.

„Ja, det gjorde jeg,“ sagde Jørgen. „Mørket faldt saa hastigt paa.“

„Nu er Maanen oppe,“ sagde Rasmus. Lad os gaa ned og hente den.“

Jørgen aabnede Døren og fulgte Faderen ud i Gaarden. Her drog Rasmus et dybt Suk og sagde: „Hvordan lød det, Jørgen?“

„Det klingrede, som var det Penge,“ sagde denne, „og næsten tror jeg, at det var den Onde, som fristede mig; for lige som jeg kom ved Runevældshullet, tænkte jeg, at vi maatte have de Penge, om saa den Onde selv skulde skaffe dem. I det samme skred Jorden under mine Fødder, og det klang, som lukkede man en Pengekiste op dernede.“

„Er du vis paa, at det ikke var en Ligkiste?“ spurgte Rasmus beklemt.

„Det gav Klang som af Sølv,“ sagde Jørgen bestemt. „Skal jeg spænde Hestene for?“

„Aa, Ploven kan jo godt blive staaende,“ mente Rasmus; „der er ingen, som løber med den.“

„Nej,“ sagde Jørgen; „men Kniven kunde jeg nok have Lyst til, nu, da vi er to.“

Rasmus standsede og saa' sig uroligt om; saa tog han et Skridt hen imod Porten og sagde: „I Guds Navn da!“

De gik ud ad Porten. Maanen stod fuld og blank. Man kunde se hver Sten paa Vejen, men der var ikke et Menneske; alt var saa lydløst, saa forunderligt stille. De vandrede begge fremad i al Tavshed, og snart stod de ved Ledet. Her standsede Rasmus, saa' paa Sønnen og sagde: „Du kan vel finde Kniven alene?“

Jørgen svarede ved med raske Skridt at gaa ind over Marken; men pludselig standsede han, tumlede tilbage og raabte: „Herre Jesus! Det flyder fra Plovfuren.“

Rasmus gjorde en Bevægelse som for at vende om; men pludselig greb Skammen ham, og han ilede op imod Sønnen, saa hurtigt hans svære Skikkelse tillod ham det.

„Se!“ raabte Jørgen og pegede fremad med Haanden.

Rasmus stirrede i den angivne Retning. For Enden af Marken laa Havel, og Maanestriben kastede sin Sølvglans derpaa; men i Fortsættelse af Striben, højere oppe paa Marken, glimrede det ved Stenene, som var det Vand, der flød.

„Det er Vældet,“ sagde Rasmus med skælvende Stemme. „Saadan har jeg aldrig set det løbe før. Nu er det forbi med mig!“

„Hvor vil du tro paa det?“ spurgte Jørgen opmuntrende.

„Vældet har nu ligget lært al min Tid,“ forklarede Rasmus; „men baade min Fader og min Farfader gik bort, da det gav sig til at flyde.“

„Det er jo ikke Vand!“ udbød Jørgen, som opmærksomt havde set hen imod de blanke Pletter, der glimrede i Maanelyset. „Vældet ligger til højre for den store Sten, og der var knap Vand i det, da jeg tog Ploven.“

„Da kommer det dog derfra,“ sagde Rasmus, „det ser jo ud, som vældede det frem under Stenene.“

Jørgen var gaaet hen imod Stedet. Nu bukkede han sig ned, tog noget op og raabte i det samme: „Kom her hen! Jorden ligger fuld af Tinknapper!“

Rasmus betænkte sig; men endeligt tog han Mod til sig, gik derhen og tog nogle af de skinnende Stumper op. „Det var en farlig Hoben Tin, det,“ sagde han. „Hvor kan det være kommet fra?“

Jørgen svarede ikke. Han havde lagt sig paa Knæ og gravede med begge Hænder Jorden bort tæt ved Stenen. Pludselig sprang han op, tog Faderen ved Armen og raabte: „Véd du, hvad jeg tror?“

„Nej,“ svarede Rasmus betænkelig.

„Jeg tror, vi bliver paa Gaarden for den Gang,“ jublede Jørgen. „Det er Sølv alt sammen!“

„Er du gal, Jørgen!“ skreg Rasmus. „Hvor skulde det komme fra?“

„Se her!“ sagde Jørgen og bukkede sig atter ned. „Kan du give mig en Haandsrækning?“

Rasmus havde ikke saa nemt ved at bukke sig, men fik dog omsider fat i Kanten paa et Metalkar, som de med Anstrengelse løflede i Vejret. Lige som de havde faaet det over Jorden, brast det for dem, og en Regn af Sølvvarmbaad, Ringe, Mønter og Barrer styrtede ned i Hullet med en Klang, som

tydeligt nok viste, at det hverken var Bly eller Tin.

„Der slap hun!“ sagde Rasmus og stirrede paa den Stump af Karret, som han havde beholdt i Haanden.

„Nej, det ligger i Hullet!“ raabte Jørgen. „Luk nu op for Lommerne!“

„Bare Gaarden ikke brænder,“ sagde Rasmus. „Jeg synes, det lyser deroppe.“

„Nej, jeg ser det lyse dernede,“ sagde Jørgen. „Stop nu til dig, hvad du kan! Hvad du har i Lommen, løber ikke fra dig.“

Den tykke Gaardmand knælede ned og begyndte at fylde sine Lommer; men der skulde mere til. De fik begge Huerne fulde med og havde endda ondt ved at slæbe det. Da Hullet endelig var tomt, sagde Jørgen: „Nu er det vel bedst at gaa op til Præsten; han er en lærd Mand, som kan sige os, hvad vi skal gøre med det.“

„I Guds Navn!“ sagde Rasmus og saa' ned i Hullet. „Nu tror jeg, det blev tomt, og — Vand var det da ikke.“

Hermed er vor Historie forbi, og da Læseren maaske tror, at den er opfunden fra Ende til anden, skal vi meddele et Par Ord om den virkelige Begivenhed, som ligger til Grund for den. Vaalse-Fundet er et af de største og rigeste Sølvfund, man nogen Sinde har gjort i Danmark. Det bestod dels af hamrede, dels af støbte Sølvbarrer, dernæst af Halsmykker, Armbaand, Ringe og endelig af et betydeligt Antal Mønter, alt af fint Sølv. De sidste var hverken danske eller nordiske, men havde til-

bagelagt en saare lang Vej, idet de tilhørte de ældste Kalifer i Bagdad. Disse Mønter var særdeles vigtige til at bestemme Tidsalderen for det hele Fund; thi paa den Slags saakaldte „kutiske Dirhems“ staar ikke alene Kalifens Navn, men ogsaa det Aar og den By, hvori Mønten er præget. Nogle af dem førte tillige den Indskrift: „Vær hilset!“ — og det kan næppe betvivles, at baade Rasmus og Jørgen paa det oprigtigste har besvaret denne Tiltale. Hvad de lykkelige Findere angaar, saa fik Jørgen Gælden dækket, og endda saa meget tilovers, at han kunde sætte Gaarden i en forsvarlig Stand. Rasmus overlod nu Driften til ham, og stod sig godt derved. Til Trods for at Runevældet havde flydt, blev han en saare gammel Mand, som mange Aar efter kunde fortælle sine Børnebørn hele den mærkelige Historie om Fundet i Runevældsmarken.